

Úvodník opět trochu netradičně

KLÁRA ULIČNÁ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, jsou tomu právě dva roky, co jsem Vás na tomto místě v *Úvodníku trochu netradičně* vítala v roce 2020 v roli vedoucí redaktorky. Od té doby jsme prožívali a prožíváme život, který je v mnohém odlišný od toho, na jaký jsme byli zvyklí. Po paralýze pandemií způsobené onemocněním Covid-19, které vstoupilo do Evropského prostoru v počátcích roku 2020, vtrhla na hranice demokratické Evropy válka. V obou těchto nešťastných událostech jsme měli možnost sledovat roli vědy a vědců. V prvním případě nám vědecké poznání umožnilo a umožňuje lépe se vypořádat nejen s průběhem nemoci a s pandemií jako takovou (byť někteří vědecké poznání spíše rozkolísávali), ale i sledovat ve zrychleném sledu vývoj názorů na vznik, příčiny, průběh a důsledky pandemie u různých vědeckých týmů i jednotlivců ve smyslu kolik vývojových podob má pravda. Ve druhém případě se ukázala síla lidské stránky odborné vědecké komunity. Mám na mysli zejména otevřený dopis vědců z Ruské akademie věd, v němž důrazně a odvážně protestovali proti nepřátelským akcím zahájeným ozbrojenými silami jejich země na území Ukrajiny a ke kterému se ihned přidávali ruští vědci pracující doma i v zahraničí (byť i zde zažíváme zklamání z vyjádření podpory Putinově politice od rektorů ruských univerzit, kteří mimo jiné slibují „vštěpovat mladým lidem vlastenectví a touhu obětovat se pro vlast“). Na mysli mám ale rovněž podpurné postoje a aktivity našich akademických institucí, nás učitelů i našich studentů.

Životy nás všech však plynou dál a stejně je tomu i v případě časopisu *Pedagogika*. Před Vámi je nyní první číslo roku 2022, v němž naleznete pět zajímavých a tematicky různorodých textů a dvě recenze na v nedávné době publikované knihy. V sekci personálie pak máme tu čest připomenout si jubileum profesora Petera Gavory prostřednictvím textu Jiřího Mareše *Peter Gavora osmdesátinikem*. V neposlední řadě je v tištěné verzi tohoto čísla publikována

výzva na české monotematické číslo roku 2023 na téma *Didaktika: vývoj – stav – perspektivy*, jehož garanty jsou Tomáš Janík, Iva Stuchlíková a Jan Slavík.

V úvodním textu autorek Nadi Vondrové, Martiny Šmejkalové a Ireny Smetáčkové s názvem *Zadání slovních úloh jako podklad pro rozvoj čtení s porozuměním a dovednosti slovní úlohy řešit* se čtenář na stránkách časopisu *Pedagogika* opětovně dostává k výstupům grantového projektu TAČR „Podpora integrace matematické, čtenářské a jazykové gramotnosti u žáků základních škol“. Zatímco v předešlém textu publikovaném v druhém čísle roku 2021 se autoři zabývali vymezením funkční jazykové gramotnosti pro první – mateřský jazyk, v této přehledové studii autorky podávají přehled o výzkumech zkoumajících účinnost intervencí, v nichž je prostřednictvím zlepšování čtení s porozuměním usilováno o zlepšení dovednosti řešit slovní úlohy. Výzkumná studie *Analýza školních vzdělávacích programů přírodopisu na druhém stupni pražských základních škol* od autorského kolektivu Vanda Janštová, Daniela Hančelová a Radim Kuba je věnována aktuálnímu tématu souvisejícímu s revizemi rámcových vzdělávacích programů na pozadí přírodopisu. Výzkumníci se zaměřili zejména na problematiku integrace obsahu do širších celků a na roli a rozpracování klíčových kompetencí, případně mezipředmětových vztahů a průřezových témat. Jaroslav Říčan, Ondřej Pešout a Vilém Zábranský se ve výzkumné studii *Nástroj zjišťující epistemická přesvědčení učitelů v kontextu výuky historie* zaměřili na faktorovou strukturu přeloženého a na české prostředí adaptovaného nástroje Beliefs about History Questionnaire, přičemž neopomenuli ani možnosti dalších úprav dotazníku a jeho užívání. Teoretická studie Radima Širla s názvem *Humor a liminalita ve vztahu k profesi učitele* je příspěvkem k tématu humoru a jeho role ve škole, výchově a vzdělávání. Zdůrazňována je především pozitivní role humoru, byť se autor dotýká i problematických aspektů přítomnosti humoru ve školní třídě. Soubor statí v tomto čísle uzavírá přehledová studie Jiřího Mareše přinášející relativně nové a o to přírodnější téma – *Rozdíly ve zdravotním stavu žáků a jejich dopady na fungování žáků ve škole*. V kontextu poměrně dobře známých příčin nerovností ve vzdělávání je tento text věnován rozdílům mezi zdravými a nemocnými žáky, které vznikají v důsledku chronických onemocnění.

Předložené číslo časopisu *Pedagogika* obsahuje rovněž dvě recenze. Recenze Milady Rabušicové na další publikaci vycházejících v ediční řadě *Školní vzdělávání v zahraničí*, tentokrát s názvem *Školní vzdělávání v Číně* od autorského kolektivu Vít Štastný, Eliška Walterová a Zhu Xiaohu, je sama o sobě zajímavým čtením. Autorka totiž částečně propojuje obsah recenzované publikace s vlastními zkušenostmi s čínským vzdělávacím systémem. Recenze Lenky Novákové na knihu *Vademecum asistenta pedagoga* autorky Jitky Kendíkové seznámí čtenáře se strukturou knihy a zaměřením jednotlivých kapitol, přičemž v závěru nalézáme doporučující zhodnocení přínosu této teoreticko-praktické publikace pro pedagogické pracovníky, ale i laickou veřejnost.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, závěrem bych vám ráda jménem celé redakce popřála zdraví, osobně i vědecky úspěšný rok 2022 a zajímavé čtení.

Klára Uličná